

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI LAKÁS:

Széchenyi-tér, a hidkaputól kimenet balra a 247. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint 3-szor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt. Ára évfolyadra 3 ft. o. é. Hirdetési ár: 5 hasábos sorért 1-ör 7 kr., 2-ör 6 kr., 3-ör 5 kr. o. é. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.

A „nyilvántartási” cikkek sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Előfizetési díj

K. KÖZLÖNY

1865-dik évi folyamára.

Egészévre 12 forint.

Félévre 6 „

Évnyegyedre 3 „

Az előfizetési pénz kiadó Stein János középutcai könyvkereskedésébe küldendő, hol a megrendelt példány pontos megküldéséről intézkedve van.

Kolozsvár, január 13.

Politikai szemle.

(D) A napokban különböző politikai hozzávetésekre adott alkalmat a francia császár azon legújabb elhatározása, melynél fogva a szabad szellemű „vörös herceget”, unokaöcsét a titkos tanács alelnökévé nevezte ki.

A legtöbbet ezt feleletnek látják a pápai encyclikára, a melyről bármennyire hallgatott újévi beszédében a császár, de csakugyan kormányának ide vonatkozó intézkedései eléggé mutatják, hogy az a francia udvarnak rossz vért okozott, s valószínűleg siettetni fogja a francia csapatoknak Romából kivonulását.

Nem tudjuk ugyan, hogy a herceg személye által mennyire akart a francia udvar remonstrálni, annyi azonban bizonyos, hogy a herceg személye élő ellenprogramja a pápai encyclica minden eszméinek.

Igy kérdésen kívül lehet a fennebbi irányban is magyarázni a herceg kinevezését; főbb jelentősége azonban annak Franciaország politikájának szabadelvűbb fordulatára mutat.

A herceg barátja az individualis és társulati szabadságnak, nem pártolja a burocratikus centralisatiót, mely a népeket oktalan állatok gyanánt fogja össze egy féltre, s beolvasztja a nemzetek életét a kormányhatalomban. E durva centralisatio pedig a császárság alatt nagyon is kifejlődött, annyira, hogy még az osztrák államminiszter közege a „Botschafter” is kikel ezen rendszer ellen Franciaországban, mely ott a felvilágosodott nép szabadságát annyira lenyűgözi.

A herceg decentralisatiót és megyei életet kíván, mely a hivatalok tulkapasait ellenőrizze s a polgári szabadság biztosítékaként szolgáljon, külpolitikában pedig barátja a nemzetek szabadságára, alkotmányra való törekvéseinek, barátja az olasz egységnek, s mint veje az olasz királynak, kérdésen kívül éppen nem lesz kitérő pártolója a titkos tanácsban a pápa világi hatalmának.

E szerint az ő kinevezetése mindenesetre annyit legalább is tanusít, hogy a pápai encyclica eszméi nem igen nagy hatással voltak a császárra, s hogy ott valószínűleg a szabadelvűbb politikának egy új korszaka kezdődik.

Kevésbé tették mélyebb hatást az encyclica tanai az osztrák kabinet előtt is. Éppen akkor, midőn a pápa az ultramontanizmuson kívül minden doctrinát kárhózt, s csak a rom. katolikus hitet declarálja képesnek arra, hogy a halandót menyeyi tudtosságban részesítse: az osztrák kormány a görög orthodoxok, szerb és román tagjait tekintélyes metropolitásokkal örvendeztetni meg, s habár e tényt maga az „Oest. Zeitung” oly politikai törekvés gyanánt tünteti fel, mely ama metropolitásokat a magyar alkotmányharcban kívánja fegyverül felhasználni; mind a mellett a tény ezen mérge mellett ott van a méz is, a melyet mi a világpolitika emelkedettebb szempontjára állva feltalálunk, s mely nekünk szintén kezességül szolgál arra nézve, hogy Austriában a lelkiismeret szabadsága a kormány vallásos fanatismusa miatt jövőre üldözve nem leend.

Legyen bár való az, hogy a görög n. e. ritust ért jelentékeny reform czélja alapját a magyar alkotmány küzdelem elleni törekvésekben leli, mi ezen meg nem dőbbenünk; mi annak biztos hitében élünk, hogy a magyar alkotmányosság annál inkább ki fogja vinni magát, mert az csak örvendő azon, ha minden hitfelekezetet a szabadság és emelkedő jóllét eszközeit bírhatja, s csak a politikai egyesítés közeledését látja a királyságban levő hitfelekezeti tagok egyesítésében, miután egy hierarchiai hatalomnak sem lehet a politikai országos autonomia határvonalain átgázni a nélkül, hogy a kormányzatban anomaliákat ne idézzen elő. — De e tárgyra talán még visszatérünk.

Bécsi s pesti lapok érdekes közléseket hoz-

nak a magyar alkotmánykérdés ügyében is. Hírlik, hogy az országgyűlés már a jövő júliusban össze fog hivatalni, s az igazságtudatban szándékolt reformra nézve a különböző adatok összevetéséből a következő resultatumot huzhatjuk ki.

Az erdélyi kancellaria a már itt megkísértett mód szerint tervet dolgozott ki a magyar igazság ügynek octroy utján reformjára nézve, a mi által a megyék választási joga megsemmisítettén, a kormánynak sikerülhetett volna egy oly burocratikus hálózattal szőni át Magyarországot, a melynek és az oláh s szerb metropolitások kiterjedésének közreműködése által, a kormány a követválasztásokra tetemes befolyást gyakorolt volna. Az igazságtudati operatum e szerint elkészült s a magyar kancellaria által elfogadtatván, a kabinetnek át nyújtották; de jól értesült lapok mind bizonyosan hirdetik, hogy e munkálatnak jövője nincs, miután ő Felsége határozottan tartja magát octoberi diplomájában tett ígéretéhez, miképp a törvényeken csak az illető országgyűlés közreműködésével tesz változtatást.

És valóban, a mi magán uton is értesültünk, a bécsiek általános közvéleménye buzog ezen nézet mellett, s az osztrák pénzembereknél is teljes erőt vett azon meggyőződés, hogy a pénzügyi viszonyok jobb rendbehozatalának mulhatlan követelménye az, hogy a birodalom alkotmányviszálya ugy a magyarok, mint az osztrákok teljes megnyugtatóval oldassék meg.

Igy állanak ma a hírek, hogyan fognak az események tovább fejlődni, azt igen természetesen senki előre nem láthatja.

Most vesszük a „Debatte” 10-dik számát, a mely igazolja a lapok előhíreiből kivont combinationkat az igazságtudati reform kérdésében. Az említett lap írja: „Hiteles forrásból értesültünk, hogy a magyarországi igazságszolgáltatás újra szervezése iránti munkálatot a minisiteri tanács elutasította. Mintán politikai körökben köztudomású dolog volt, hogy az eldöntésre befolyást gyakorló factorok többsége ama rendszabály keresztülvitelére nézve meg volt nyerve, nincs semmi kétség, hogy az örvendő fordulatra való impulsus, azon magas helyről jött, mely minden párt eselszövény felett áll. Ezen tény nagy fontosságu, hirdeti ez az alkotmányos elv szentségét, mely minden octroy-t elutal.”

A bécsi „Hiradó” szintén e tárgyban azt írja, miképp az eldöntő befolyás előtt azon vezéreszme lebegett, kikértni a reformok oly terjét, melynek kivitele az országgyűlés késleltetését tette volna szükségessé.

Mi éppen most Pestről azon hírt vesszük, hogy gr. Nádasdy és gr. Zichy az octroy mellett volt a minisiteri tanácsban, Schmerling államminiszter ur pedig az octroy ellen. A szavazatok száma egyenlő volt a két részen, s az uralkodó Fültség jogszerezete döntött.

A bekövetkező országgyűlésekről is egymásra szállonganak a hírek, s e részben legutóbb a „P. Hirnök”-nek Bécsből azt írják, hogy a magyar és horvát országgyűlést nem egyszerre fogják összehívni, hanem előbb a horvátot (tavasz elején), azután a magyart (nyár elején). Ezt a hírt a „P. H.” következő megjegyzéssel kíséri: „Mint hogy a kiegyenlítés vagy is transactio kétoldalú tény; mint hogy a biztos, kielégítő s valódi transactionnak egyik alapfeltételét Magyarország sarkalatos törvényeinek s a magyar szent korona törvényes önállóságának s jogainak biztosítása képezi; s mint hogy végre a magyar szent korona jogai közt a korona területi integritása első helyen áll: magából értendő, hogy a kiegyenlítés végett legelsőben is arra kell módot nyújtani, hogy Magyarország a társ-országokkal, a korona közvetítése mellett kiegyezkedhessék. E végre célszerűbb lenne a magyar és horvát országgyűlést ugyanazon egy időben hívni össze. Mert ha a horvát országgyűlés csak azért nyitatták meg előbb, hogy ott a februári intézkedésre nézve, Magyarország nélkül, s a korona integritásának rovására, lehessen, mint Erdélyben, egyoldalú egyezkedést létre hozni, akkor a differentia csak még inkább összebonyolodnának, és oly maximának szerzetnének győzelem, melyek sem a korona, sem a monarchia, sem a népek állandó érdekeivel nem lennének összhangzásba hozhatók.”

A „Botschafter” és az adóreform.

I.

(S.) „Adózni és meghalni mindenütt kell” mond Franklin, s ez ellen, ha volna is kifogásunk, hasztalan fáradságnak bizonyulna annak érvényesíteni akarása, miután Éva anyánk nyálánsága folytán el kelle hagynunk a paradicsomot, s államokat alkot-

tánk; hanem azért mégis szabad lesz talán minden halandónak kívánnia: hogy minél később érje el élte véghatárát; és meg lesz engedve minden adózó honpolgárnak óhajta, hogy a közterhek, melyek az állam háztartásának fedezésére szükségesek, legalább elviselhetők legyenek.

Amde a „Botschafter” rosálja mind e természeteszerű óhajtasokat és azt mondja, hogy az nem egyéb csupa „provincialis egoismus”-nál.

E lap a reichsrath által közelebb tárgyalás alá veendő adóreformbeli előterjesztésekről szólván, január 5-diki vezércikkében olymi rangjának egész súlyával korholja azokat, „kik ugy vélekednek, hogy a nevezett előterjesztések felett előbb a különböző landtagokat s főleg a magyar és horvát országgyűléseket kellene megkérdezni; méltányos levén: hogy mielőtt ez országok népeire netán újabb terhek rakatának, s egyáltalában az egész adórendszer átalakították, ugyan e népek törvényes képviselője is meghallgatassék.”

A „Botschafter” soi disent alkotmányos fölhevülésében s még „alkotmányosabb” lelkiismeretétől vezettetve, ebben sem lát semminemű méltányosságot, mert szerinte „ez csak a zűgérdek (Singularinteressen) bonnyodalmas nyilvánulása adna alkalmat, s az adóreform létrejöttét késleltetné.” „Az adóreformnak — ugymond — egész Austria számára kell egy egyetemes adórendszert előteremtenie, s az egyes korona országok közti különbségeket elenyésztetnie, egyformaságot hozván be közöttük, a mi felett határozni csak a reichsrath levén illetékes, az egyes tartományok képviselőinek elegendő alkalom nyílik küldöik nézeteit a birodalom e közös képviselő testületében előadni, melyek bizonyára méltányoltatni fognak a mennyiben „provincialis egoismus”-t nem árulnak el.”

Miután a nevezett félhivatalos közlöny idézett nyilatkozatában, mint mindig, ugy most is állhatatosan a verwirkolás, centralisatio, unificatio és nivellirozás vesszőparipáján nyargalász, a fölvetett kérdés közjogi oldalát mellőzve, nem vitatjuk a magyar országgyűlés s a közös magyar törvényhozásba beleolvasztott erdélyrészi daeták elévülhetlen törvényes adómegszavazási jogát, nem akarván e részben százsor elmondottakat ismételní, s mert nincs kedvünk a szerezcsen fehérré mosására vállalkozni.

Egy-két körülményt mégis leszünk bátrak felhozni, melyek a „Botschafter” állításait kellő világosságba helyezni képesek.

Tudva van, hogy a hazánkban létezett százados adórendszer egy tollvonással mellőztetett, s helyébe az osztrák örökös tartományokban 1810-ben kezdeményezett, s ott is csak hét évi gondolkodás után megindított adórendszer, s e fölött számtalan nálunk nem létezett és szokatlan indirect adók, minden tekintet nélkül az ország lakosainak állapotára, szokásaira, a mezőgazdaság fejlettségére, a kereskedelmi s műipari viszonyokra, a közlekedési eszközök mivoltára, szóval a pénzszerzési módokra s az ebből folyó adóképessegre, nem tekintve továbbá az 184%-diki gyászos események által történt pusztításokra, s azon életbevágó gyökeres átalakulásra, melyen egész hazai nemzetgazdaságunk, különösen mezőgazdaságunk az urbéri szolgálmányok eltörlése következtében átment, csaknem egyszerre hozattak be, s a sokkal fejlettebb örökös tartományokkal egy színvonalra állítottunk, mondhatni egyetlen bűvészi csapással.

Tudva van, hogy 1850-ben nem csak alkalmazásba vétetett a közteherhordozás az addig kiváltságos osztályokra nézve, hanem ezzel egyszerre életbe lön léptetve a ház- és jövedelmi, a személyes- és keresetiadó; 1851-ben a dohány egyedárúság, a fogyasztási- és bélyegadó; 1853-ban a földadó ideiglen szerinti adózás, a tisztajövedelmi rendszer alapján, végre az adók legnyomósabbika: az örökösödési adó, az utvám stb. stb.

Szerfelett jól tudjuk mi azt, hogy az 1848-diki pozsonyi VIII. és IX., s a kolozsvári IV. és VII. t.-cz. által kimondott közteherviselés, s a föld és munka szabadságának elve, magában foglalja az elősorolt adóknak némelyikét, valamint az sem titok előttünk, hogy az adó alól ma már senki

sem vonhatja ki magát. Az adónak, hogy igazságos és méltányos lehessen, minden jóvedelemre és a munka minden termékére ki kell terjednie; ez nemzetgazdasági axioma.

Nem is ezen elmélet fogantatásában, mint inkább az adók egész balmazának rögtönzött behozatalában s még inkább azok alkalmazási és kezelési módjában rejlik jelenleg divatozó adórendszerünk súlyos volta; a nevezett adóknak ugyanis nagyrészt járátlan, tapasztalatlan, a helyi viszonyok sajátosságaival ismeretlen és tulbuzgó idegenek által létesítették és kezeltették, s a finansziális kérdések elintézése, szóval: az egész pénzügy vezetése ma is a nép szükségéit nem ismerő idegen burocraták kezében összpontosul.

Innen van, hogy az illető pénzügyi munkálatok mindegyike magán hordozza az elhamarkodás nyomait, vagy tárgyszerűhiányt árul el, nagyon hiányos és távol áll azon lehetőségtől, mely az illető adózók érdekében megkívánható, mert fizetni, még pedig sokat fizetni már magában elég baj, de más tévedéseiről, jóvá többé nem tehető hibáiról még többet is fizetni, mint a mennyit éppen magoknak a fenálló szabályoknak értelmében kellene, az már több mint fájdalmas.

Nincs miért elősoroljuk, hogyan készültek a vallománykönyvek; épp ily köztudomású dolog az is, hogy a katastrális munkálatok — daczára az ismételve rájuk fordított tömérdek költségnek — még mind nem kielégítő, s egy megbízható telekkönyv alapjául nem szolgálhatnak; a földek nincsenek helyesen osztályozva, arányosítva, s a kiszámított tisztajövedelem nem felel meg a valóságnak, sőt oly magasra van téve, mikép már maga a tüke is igénybe van véve, a mi, ha még sokáig így marad, a földmives és birtokos bukását vonandja maga után, miáltal a különböző adózó osztályok közt fenállani kellető, s minden okszerű nemzetgazdaság által gondosan megőrzendő és fentartandó egyensúly van veszélyeztetve, a földbirtokosságunk s magának az államnak is roppant kárával; mert bámi szép összegeket eredményezzenek tul nem csigázott kivetés és kedvező körülmények mellett az indirect adóknak, a föld mégis mindig a legbiztosabb adóalap marad.

Van egy mód, melylyel mindezen adókat könnyebben elviselhetőkké lehetett volna tenni, ez: a nép anyagi jóllétének minden kitelhető eszközökkel erőlyes és jóakaratu előmozdítása, s ekként az adóképessegeknek, ha nem fokozása, legalább fentartása; mert az adónak nemcsak az az egy rendeltetése van, hogy a közöltségeket fedezze: annak lehetőleg gyümölcsözőnek, termelőnek is kell lennie. Amde e részben fájdalom vagy kevés, vagy éppen semmi sem történt: az erdélyi részeknek még ma sincs hitelintézetük, ipar vagy kereskedelmi bankjuk stb. A vasutkérdése is az elősorolt érdekek mellőzésével történt; röviden: bámi hazai intézet létesítését kezdeményezze a mindinkább ébredező szükség érzete, jóllehet azok csupán anyagi érdekeik, a szükséges engedély kieszközölése körül mindannyiszor számtalan nehézséggel kell küzdenünk. És így tovább.

Maga a pénzügyminiszter, kérdéses előterjesztésében, a reichsrath, valamennyi bécsi lap, maga a „Botschafter” is elismerték a mostani adórendszer aránytalan, hibás voltát. Ez tény. De mit gondol már most a „Botschafter”: kedvezőbb eredményre vezetend-e, jobb, célszerűbb, jogosabb és arányosabb adórendszer jövend-e létre, ha a fenforgó előterjesztéseket ismét csak a központi burocratia, és nem az illető népek erre jogosított képviselője vizsgálja át, s e fontos életkérdésben megint rólunk nélkülünk meghatározat hozatni? Mi ebben nagyon kétkedünk, sőt meg vagyunk győződve, hogy az adóreform kérdése egy magára több sikerrel való kilátással meg sem oldható; egészen más intézkedésnek kell azt megelőzni. De erről jövő alkalommal.

Kül- és belföldi levelezés.

Bécs, jan. 9.

A „Vaterland” szerint az encyclica csak tegnap érkezett meg Bécsbe, s a pápai nuntius által rögtön szétküldetett az osztrák államban levő püspököknek. Csodás, hogy ezen

okmány oly későn küldetett Bécsbe, sokkal később, mint Párisba s Münchenbe.

A hiv. „W. Ztg.“ tegnap számának nem hivatalos része homlokzatán következő tudósítást lehet olvasni: A cs. kir. kormány az 1850. hozott cs. rendelet 1. és 2. §. és az 1855. a sz. székkel kötött szerződés 2. cikke szerint nincsen azon helyzetben, hogy befolyást gyakorolhatna azon módra, melyben a főpapság által hirdettetik az encyclica s függelék. A kormány, a nélkül hogy az említett hirdetmény bírálata alá ereszkedjék, melyre még eddig nincsen oka, a pápai szék csak oly nézetet nyilvánítására ismer, mely az osztrák birodalomban létező törvények s intézkedések megváltoztatását még eddig nem képes előidézni.

Az encyclica minden országban reactiót idézett elő Róma ellen. Franciaországban az encyclica csakis azon részét szabad kihirdetni, mely az általános jubileumra vonatkozik. De ezen hirdetmény is csak megengedett, a nélkül, hogy ezen engedéllyel összekötöttetés volna a pápai bucusi hirdetvényben levő záradékok, képletek vagy kitételek jóváhagyása, a mennyiben ezek a birodalom törvényeivel, a gallikán egyház jogával s szabadalmaival ellenkeznek. Oroszországban csás. ukáz által van megtiltva az encyclica hirdetése s a porosz kormány hasonló rendszabást akar előkészíteni. Mindezt ellenzik ezen bevágást az elidegeníthetetlen jogokba, ezen megkísérlést az egyházi hatalmat az állami fölé emelni, s a tizenkilencedik századon egy régen elhangzott időszak eszméivel uralkodni.

A „N. Fr. Z.“ IX. Pius pápa III. Napoleonhozi viszonyát következő érdekes adattal világítja: „Legyen szabad, írja az említett lap, egy történetet elbeszelnünk, melyet még tizenkét év előtt hallottunk De Boni szájából. Egy lelkes s becsületérzetű fiatal Spoletoinak, ki az 1831. lázadással nem ismeretlen embernek volt titkára, rövid száműzetés után meg engedve hazájába visszatérhetni. Mastai-Feretti püspök (a mostani pápa) fölkereste, a legbarátságosabban üdvözölte, bizalmát törekedett megnyerni, s végre nyugdíjjal kínálta meg azon körrel, hogy haládatosságból a volt főnöke beszédeire s összeköttetéseire vonatkozó adatokkal szolgálja. A fiatal ember ezen indítványt boszankodással utasítván el, Mastai-Feretti heves felizgatással s fenyegetődésekkel távozott. Napoleon Lajos titkoka volt a fiatal ember, s maga beszélte el ezen jelenetet De Boninak.“

A birodalmi tanács ma tartotta első ülését az új évben. Működése eredményeiről legközelebbi levelemben.

K. S.

Gy.-Sz. Miklós, dec. 23.

Gyergyó-Sz. Miklós olvasóköri alakult s a jövő újjévvél életbelép.

Ez alkalommal egyszersmind nem mulaszthatom el egy kellemetlen, de a kör megalkulásával szorosan egybefüggő s mindenestre a nyilvánosság itélő széke elé tartozó eseményről említést tenni.

Olvasóköri alakításának eszméje ezelőtt két évvel itteni műkedvelők keblében fogamzott meg, kik néhány színi előadásra vállalkoztak vol. A tisztajövdelemmel a magyarhoni vízkárosultakon segédők. Azonban a gy. remetei és alfalusi roppant tüzkárok az akkori bevételek legnagyobb részét igénybe vették úgy, hogy a vízkárovalottaknak segélyt nyújtani nem lehetett. Mindazonáltal a műkedvelők folytatták előadásait a „Gy.-Sz.“

Miklósön alakítandó olvasóköri javára. Midőn pedig bevételeik segítségével annyira haladtak, hogy elegendő színházi készletet és néhány jóaravál szindarabot szerettek, hozzá láttak a kör megalakításához szükséges előmunkálatokhoz, nevezetesen alapszabályokat szerkesztettek és terjesztettek fel a f. k. főkörmányszékhez megerősítés végett. Ez alapszabályok igen csekély módosítással felsőbb helyen meg is erősítették, s a többi között azt tartalmazzák, hogy a műkedvelők azon esetre, ha a kör megalakul, m. e. 300 ft-ra menő színi disztiméneiket és készleteiket meg könyvtárukat a körnek ajándékozzák, és, mert a kör egyik jövedelmi forrását az időnkint adandó műkedvelői előadások képezendik, működésüket a kör javára továbbra is felajánlják, ezért azon műkedvelők, kik 1862-től fogva mostanig működtek, legyenek a kör alapító tagjai, a kik pedig csak utóbb léptek fel, rendes tagjai. Az alapító tagok — míg a kör áll — ennek örökös választmányi tagjai: különben a műkedvelőket a nagygyűlés vendeli fel.

A nagygyűlés azonban — mely a körnek minden tagjából áll — a műkedvelőknek ily tágas jogokat engedni nem akart, s határozattá emelte, hogy az illetékes műkedvelők a körnek örökös tagjai legyenek ugyan, de a választmányban ne fejenként, hanem igazgatójuk és általuk kijelölt tagtársuk által képviseltessenek, kik a többi választmányi taggal egyenlő szavazattal bírnak, de kilepjenek, ha a műkedvelők működni megszűnnek.

E határozatot a műkedvelők is elfogadták, egyetlen egy tag levén, ki ennek ellene mondott.

Es most azt hinné bárki is, hogy e szerint a legnagyobb rendben van a dolog. De fájdalom nem úgy van! A műkedvelők a nagygyűlést követő napon összejöttek s nagyobb részük — neveiket ezuttal kiméletből el akarjuk hallgatni — elhatározta s e határozatot a kör választmányával közölte is, hogy a nagygyűlés fenebb érintett határozatát, mint mely az alapszabályok illető pontjait megsemmisíti (!), érvényesnek el nem ismerik, többé játszani nem fognak, készpénzüket ugyan a körnek átadják, de készleteiket megtagadják stb., nevezetesen pedig soha el nem ismerik, hogy ők olvadtak be az olvasókörbe, hanem, hogy a kör olvadjon beléjük, s annál fogva az általuk alkotott alapszabályokat, daczára azon fenhagyott jogának, hogy az alapszabályokat nagygyűlésen megváltoztathatja, hagyja érintetlenül.

A műkedvelők nagyobb részének illetén fellépésén minden értelmes ember méltán megbotránkozott, senki sem levén, a ki feltette volna, hogy a műkedvelők díjért játszanak, még pedig olyan díjért, melyet maguk maguknak szabnak. Meg kell engedni, hogy a nagygyűlés böles előrelátásának adta fényes tanujelét akkor, midőn korlátolnoln igyekezett az igazgatásba való befolyását oly személyeknek, kik ekép cselekedni képesek.

Politikai újdonsággal vajmi kevésel szolgálhatok. Mint halljuk, a f. k. főkörmányszék elvetette községiünk folyamodását, mit a bírónak önkényes kinevezése ellen adott volt be. Azonban az elutasító válasz egyszerre érkezett azon rendelettel, hogy az év végével, mint mindenütt, a bíróválasztás itt is tartassék meg. A bíró önkényes kinevezésének annyi látható gyümölcse van, hogy a kinevezett bíró által beállított adógyűjtő kezealól néhány száz ft adópénz eltűnt.

csirájába felfedezték, s elnyomják őket, mielőtt egyetlen kard elhagya volna hüvelyét.

Péro már kezdetben átlátta, hogyha sikert akarnak kivívni, úgy szélesebb körű népfelkelésre van szükség, s okvetlen bele kell hogy vonja a magyarságot is. A terv könnyen kivihető volt. Ha végig tekintünk azon évek történetén, látni fogjuk, hogy a megyei rendszer lényeges változásokon ment keresztül, a terít nőtten nőtt, a hadviselés roppant összegeket nyelt el, mely miatt az adó mind készpénzben, mind a terményekben súlyosbodott, s így a magyar népnek szintén megvoltak a maga sérelmei, melyek ügyesen felhasználva, az elégtelenséget könnyen lehetett szítani.

Még a tél folytán bizonyos Metula Pál és Sebestyén János két egyént avatott be terveibe, kik azon biztatásra, hogy a Rákóczi beleegyezését bírja a felkeléshez, alattomban Arad, Zaránd, Békes- és Bihar megyében toborzót indítottak. Sebestyén és Metulához később a szent-andrási bíró Vértesi János, Szabadkáról pedig Nyulek Mihály¹³⁾ szegődtek, mint népvézerek.

A szervezkedés minden akadály nélkül folyt. A kormány vagy semmit sem sejtett a dologról, vagy kisebb jelentőségűnek tartá a dolgot, semhogy erőlyes fellépést látott volna szükségesnek.

Április közepén már tündezni kezdtek a fal-

¹³⁾ „Ki igen terepély, kicsiny, igen ősz, kerek szakállú ember“ volt. Lásd a N. K. krónika 103. l.

Szabó Ádám ur az udvarhelyszéki törvényszék által a kereset alól teljesen fölmentetett. Valjon ha e felmentésnek felsőbb helyen is hely adatik, a levelezőknek kell-e kiköltözniök Csikból vagy ömlgának? kérdések kérdése. Fájdalom hasztalan hajhászás mindekkorig a „Gazetta“ azon számát, melyben Sz. Á. ur hirhadt levele találtatik; mennyiben mások szájából hallám, e levél azon tételt vagy olyformát is tartalmazna, hogy a levelezők koholt tényeket írának. Am czáfoljon meg Sz. ur bárcsak egy adatot is, mit mi irunk. Ha egyébiránt híreket kellett volna írni, nem vala szüksége a levelezőnek magának koholni, járt és jár elég minden szájról szájra, meglehetett volna írni például, hogy ő valaki 1862-ben szabadsággal Borszékbe utazván, itt Gy.-Sz. Miklósön keresztül menet átadott községiünk előjáróságának néhány államkölesön kötvényt, mit a közönség átiratás végett felsőbb helyre küldött volt fel, és ő mlga e terhes fáradságáért a községi pénztárból utazási díj fejében 40 ftot vett fel; meglehetett volna írni, hogy ő mlga a cs.-somlyai székház bizonyos részeinek kijavítása alkalmából a kincstártól oly napszámok fizetését vette fel, melyeket az ottani rabok ingyen teljesítettek stb. stb.

És még meglehetett volna írni sok mindent a nélkül, hogy a levelező a koholás bűnébe esett volna. De irtunk csak olyant, mit minden kétségen felül bebizonyítani képesek valánk. Egyébiránt facta loquuntur; de justum ac tenacem stb. Sz. Á. ur fenyegetőzései megijeszteni nem fognak soha.

Egy a többi közül.

Barót, január 1.

A múlt hó 23-án ment véghez Barót mezővárosában a szokásos bíróválasztás, mely az elnökölő dultól biztos t. N. J. ur tapintatos s a szabadválasztási s szavazási jogot tiszteltben tartó eljárása következtében teljes rend- és csendben történt meg; noha a választást megelőzőleg egy kis korteskedés nem hiányzott, mégis a többség által a tavalyi köztiszteltben álló bíró A. J. ur választatott újra meg.

Üdvöztünk születési ünnepét nt. blebánosunk Veszely K. ur, az iskolás gyermekek által előadott „Bethlehemesek“ című szindarabkával kedves népiünnepé is varázsolta; alkalmunk volt ezuttal tapasztalni, hogy mig sok sületlen színmű csak méltó boszankodással tölti el e türelmes közönséget: e vallásos s erkölcsi irányu előadásokkal inkább lehet igaz s maradandó becsű élvezetet szerezni a józan gondolkodású népek. A szindarabkát megelőzte a hit, remény és szeretet hármass beszéd Nogáll Jánostól, melyben D. M. k. a. csinos, hatásos szavallatával B. A. és K. A. a remény és szeretet személyesítői kedves közreműködésökkel méltó elismerést arattak. Ezeken kívül több 6—7 éves kis lányok mint annyi angyalok bátor élénk szavallataikkal érdekesítették ezen estélyt.

Községi iskolánk ügye, mióta érdemes új lelkészünk felügyelete alá jött, oly erőlyes rendszerrel karoltatott fel, mely követésre méltó szellemi haladásról tanuskodik; itt a tanítás és ismeretek terjesztése a betű, számtan, történelem, földrajz, biblia és életböl — magyarázaton kívül — a gyermekek képzelőtehetségére oly igen élénken ható, a tárgyakat élethű alakjában előmutató nagy faliképek által is történik, úgy szintén nem kevesebb szakismerettel nyerünk oktatást az énekben.

vakból egyes emberek, majd apróbb tömegbe húzódtak be az erdőségek s mocsáros helyekre, hol egyesülve, april hó vége felé már 1300 főt számlált csupán a magyarság, kik nagyobb részben még a Kurucz világból maradt s hosszú évek során rejtgetett fegyverekkel voltak ellátva.

A zendülők Nagy-Szerénden belől a Körös vize s az akkori erdők között mutatták először magukat, „kik is — mint a krónika írja — élelmükre mindjárt nagyszámú farka marhát, a körülbelől levő szomszéd helyekből vágónak prédáltak, konyha vagy élelt hordozó szekereket állítottak, bort és kenyeret, úgy egyéb szükséges dolgokat magokkal bőségesen hordoztak Vértesi János mikor elment, midőn fegyverét és ruháját azon időben Szent-András helységét árendában bíró Tolnai János főnemes embernek s akkori földesurának, úgy nemkülönbén pénzt és paripáját elvitte; ezen Vértesi összetalálkozván Nyulek Mihálylyal¹⁴⁾ és több hozzájuk hasonlókkal, kimutatták magokat a turt mezőkben, mensekből lovakat fogván ki, mint prédálókat.“

Láthatjuk, hogy a felkelők mozgalmái még eddig nem annyira támadás, mint inkább az élelmi szerek biztosítása végett volt.

Ekkor már azonban a megyei tiszttség komoly figyelmét is felkeltették. Egyik tudósítás a másikat érte. A nép között terjedni kezdett azon hír, hogy ismét Kurucz támadás lesz, a mit

Nem hiányzik vasárnapi iskolánk is, a hol a felnőtt ifjuság a kellő tanításba rendszeren részt vehet, s ha a kilátásban s illetékes helyen tervbe vett nő-tanító általi tanítás a községi leány-növendékeknek sikerülhet, elmondhatjuk, hogy községi népnevelés ügyében a körülményekhez képest itt minden jól és rendben tétetett meg.

Hogy a leány-növendékek nő-tanító általi tanítása mennyire czélirányos és szükséges egy ily községben, az csaknem kézzel fogható tény. Ugyanis nem lévén minden székely gazdának módja s tehetsége leánygyermekét is valamely városban nagyobb szerű leány-neveldeben képeztetni: nem kívánatos-e, hogy azon tárgyakra nézve, melyek a nőköre és hivatásához szorosabban tertoznak, községében szerezzék meg az ismereteket? S könnyen minden nagyobb áldozat nélkül, hogy lehetne ehhez jobban jutni, mintha a leány gyermekek tanítása részben egy nőnevelőnél eszközöltetik? Különbén is a székegy ember 6, 7 és 8 éves leánykáját el szokta küldeni az iskolába, de nem lévén más mint férfi tanító, írás, olvasásnál s egy kevés könyvbéli ismeretnél egyebet nem tanulhatnak; pedig mint leányoknak nagyobb szükségök lenne s több hasznát vehetnék a jövőben, ha a szükséges varrás, kötés, szabás stb. női teendőkben is kaphatnának oktatást.

Azért egy községi leányiskola elkerülhetlen, s a korigényéhez tartozik, hogy az egyoldalu tanítás helyett, czéljukkal megfelelőleg nő által is taníttassanak a leánygyermek.

Ez eszme életrevaló, helyes és kivihető is különösen itt Baróton; óhajtható azért, hogy a közakarat a szükséges segédkezést e terv kivételétől meg ne vonja; ide járul, hogy helységiünkben találhatni alkalmas s értelmes nőnevelőt, a mely körülmény a tervezet létesítésére nagy előnyvel bír, mivel az ily helyi nevelőnő kevesebb fizetéssel éri be, mint egy e végre más távol helyről behozott nőtanító.

Curiosum gyanánt nem lesz érdektelen egy különös ügyvédi keresetmódot fölemlíteni, melyről a napokban szerzettünk tudomást a helyi törvényszéki tárgyalásokból. Ugyanis B. ügyvéd elmegyén C. kereskedőhöz s egy darab kelmét megalkuszik és át is veszi; de midőn fizetésre kerül a sor, kiténik, hogy B.-nak nincs elég pénze; a kereskedő nem akarván hitelezni az egészen ki nem fizetett tárgyat elveszi, s a csak részben letett pénzt e vevőnek visszaadja; B. élelmes ügyvéd, ki ugylátszik előleges számítással indult vásárba, e pénzt nem fogadja el, hanem a törvényszéknél panaszt emel C. ellen, a ki neki hitelezni nem akart, azért őt birtokháborítással vádolván el. Minthogy a momentan s végső birtoklás a lefizetés ideje közben valóssággal meg volt, C. elveszti a pert s B. ügyvédnek a vásárlási tárgy értékével egyenlő perköltséget kénytelenítették fizetni. E tényben mindenesetre érdekes nem csak a kereset oka, de tanulságos a kereset mód is, hogy büntárgyi elnevezés nélkül lehessen szépen ingyen bundához jutni!

Baróti

Hazai intézetek

Az erdélyi gazdasági-egylet választmányi ülése január 2. 1865. gróf Mikó Imre őmltósága elnökele alatt.

1. A kir. főkörmányszék tudatja, hogy Bécsben közelebből „Taurus“ cím alatt az első köl-

anyival inkább elhihettek, mert a népet mindenütt a Rákóczi nevével toborzották, Kurucz lobogók alá gyűjtötték.

A kancellár gróf Batthyáni Lajos sietett a legszükségesebb rendeleteket kiadni, hogy a felkelés kitérését meggátolják, azonban már késő volt, fél intézkedések semmit sem használhattak a növekedő zavarban.

A fenn említett nagyobb tábori requisitók híre, s magános károsultak panasza következtében a szolnoki várparancsnok Böz János néhány katonát egy őrmester vezetésé alatt kémszemlére küldött ki, kipihatólni a felkelők állását, számat, fegyvernemeiket, hogy meglehesse felsőbb helyre a hivatalos jelentést, szükség esetében pedig, kellő segítséget küldjön a megtámadottak védelmére.

Az őrjárat nemsokára rábukkant a felkelőkre, visszavonlni már késő volt, a „vitéz, próbált strázsamester“ és legényeinek, kik elég vakmerőn a felkelőkre löttek. Nyulek felszólította ekkor a vezetőt, adnák meg magokat. Válasz helyett az aránytalan erő elől futásban akart meneketkeresni, Nyulek azonban lóra kapván szintén, üzöbe vette, s nemsokára utolérve, hátulról úgy sujtott a menekülő nyakához, hogy az élettelenül rogyott össze. A győztes, miután „sok kárt tett a többiekben is“, a nyert zsákmánnyal együtt visszatért a táborba.

(Folytatjuk.)

TÁRCA.

AZ 1735-KI ZENDÜLÉS TÖRTÉNETE.

Korrajz.

Irta

K. Papp Miklós.

(Folytatás.)

A zendülők élére Péro¹³⁾ kapitány állott. A következő tél bőven elég volt arra, hogy a felkelést némileg rendezni lehessen, s párthíveket gyűjtösenek maguknak a magyarság között is. Következő 1735-dik év január havában már meg voltak nyerve a Bácskaságban szállásozó gyalog és lovas ezredek, a Marosmelléki két ezred tisztjei pedig önként ajánlák szolgálataikat, igérve, hogy utolsó csepp véréig oltalmazni fogják nemzetiségük s megtámadott vallásukat.

A szikra tehát már lángra kapott, a vezetőknak azonban érdekkben állott óvatosan elrejtteni s még óvatosabban haladni előre, nehogy a tervet

¹³⁾ Péro ez időben már hajlott kora volt. Balla erre vonatkozólag írja krónikájában Pérora vonatkozólag: ki is ám-bár azoknak előtte lett légyen híres éshatalmas pusztító, és az alföldeségi magyaroknak, kiváltképpen Kecskeháti és Nagy-Kőrös városának, egy szóval minden jószágainak teljességgel elpródlója megirt Zákónak atyjával együtt: de már akkor igen idős és vén ember vala.

esős barom-biztosító egyesület alakult, melynek célja az ezen társulatnál biztosított hasznos állatokon, vészek és beégségek által történt károkat megtéríteni.

Midőn a választmány ezen közhasznú vállalat létesülése felől a gazdaközönséget, s közelebből az egyesület tagjait értesíteni kívánja, azt részletes figyelemmel is ajánlja.

2. Felolvastatik a k. főkörmányszék azon átirata, melyben egyesületünket a felől értesíti, hogy a m. kereskedelmi minisztérium az egyesület által az osztrák császárság földmívelési statisztikájára alaprajzát magába foglaló emlékirat felől tett nyilatkozatot tudásul vevén, az erdélyi k. udvari főkorlát-nokságnak ennek nyomán kelt leírata értelmében az egyület felhívatik, hogy a kitátságba helyezett próba munkát statisztikai központi bizottsági elnök b. Czörnig utasítása szerint kezdje meg.

3. A törvényi az ismeretterjesztő szakosztályhoz.

3. A borászati szakosztály jelenti, miszerint a szakosztály meglevén győződve egy oly munkát elvégeztetése felől, mely az egész országot a bortermelés igényei és érdekei szerint különböző vidékekre osztaná, a mely munkát az áttekintést könnyítve, s tanulságos adatokat tárva fel egyszerűsítve a bortermelés emelésére és előmozdítására is egyik könnyítő út és eszköz volna, szakosztályi tagok Paget János, Zeyk József, Nagy Ferenc és b. Bánffy Dezső közreműködésük s elődolgozataik nyomán a szakosztály munkáját meg is kezdte s az országot 6 vidékre s minden vidéket 3 kerületre osztott fel. A szakosztály ezen felosztáshoz egy kimutatást készítend, mely kerületenként kijelölendő az egyes művelő helyeket s a katasztrális felmérések szerint kiválasztott területet, minthogy azonban itt a központban készített ily részletes munkát eléggé pontos nem lehet, ha a szakosztály a munkáját a t. választmány jóváhagyását meg nem nyeri, — beleegyezését kéri kiterjeszteni arra is, hogy minden egyes kerületben pár megbízható szakember véleménye kerületére vonatkozólag kiadható legyen, s pedig az annyira részletesen, hogy a nyerdő tanácsadó feleletekből ne csak helyeslést, hanem felhívást is kiadhatunk, hogy a hozzájuk küldendő helység névsorozatát olyképp töltsék be, hogy ez aztán községenként nyilvánossá tegye a művelt területen kívül a talaj és fekvés minőségét, a főbb szőlő-fajokat, a művelési modort, az előállított bor minőségi osztályozását, a művelési költséget, sőt felvilágosítást nyújtson az egyes nagyobb tábláknál is, stb.

A gyűlés a munkát megelégedéssel helyben hagyván, a további teendőket a szakosztályt, a rovatok iverkinyomásával pedig a titkár biza-meg.

4. A borászati szakosztály által a borok megítélés körül szabályn tartandó megállított elvek, helyben hagyólag tudásul vétetnek.

5. Alelnök Tisza László, mint az egyesület részéről a magyar orvosok és természetvizsgálók M. Vársárhelyt tartott X. nagy gyűlésére kinevezett képviselő bizottság vezetője, a gyűlés folyama, de főleg a gazdasági szakosztály kebelében történtek és tárgyalatról tesz jelentést.

Az érdekes jelentés tetszéssel tudásul vétetvén, a gyűlés alelnök Tisza László urnak ügyszere-tellett párosult buzgó eljárásért köszönetet szavaz; a mi illeti a jelentés folytán megemlített azon körülményt, hogy a nagy gyűlés gazdasági szakosztálya tanár Szabó Sámuel urnak a székelv nemzet ipara és gazdasági viszonyairól előadott jeles értekezése közzé tételét gazdasági egyesületünknek ajánlja, határozatlik, hogy az értekezés beérkezé-vel, kiadása módja meghatározása végett bizott-ságnak adassék át, mely bizottságnak tagjai: alelnök h. Huszár Sándor, DózsaDániel, Nagy Ferenc tagtársak és a titkár.

6. Ezzel kapcsolatban felolvastatik alelnök Tisza Lászlóknak esani birtokában különböző gazdasági növényekkel tett kísérleteinek eredményét tartalma-zó, a magyar természetvizsgálók nagy gyűlési szak-osztályánál ülésben előadott értekezése.

Előadó beleegyezésével mindkét jelentés az együletnek megjelenő év-lapjában kiadni határozatlik.

Nagy János, egyleti titkár

Különfélék.

— A székelvöldi első rangu plébániák egyike Gyergyó-Szent-Miklós, főt. Mészáros Antal kerületi főesperes és plébános balálával üresedésbe jöven, a megyei hivatal által elrendelt új papválasztás e hó 10-én megtartott.

A harmas választás eredménye szózatolás szorint ez: Bálint Károly újfalvi administrator 95 szavazatot, Ágoston Károly kolozsvári káplán 82 szavazatot és Veres István elemi tanító 63 szavazatot nyertek.

Ugy hisszük, hogy a lelkipásztori pályán érdemeket dús, buzgósa, szerénysége s mély tudományossága által köztiszteltben álló Ágoston Károly nyeri el — a maga nemében — a pártatlan állomást; annál inkább, mert Bálint Károly ur levelebből láttuk, hogy ő viaszalépeit. Gyergyó-Szent-Miklós elöre is gratulálunk, mert Ágostonban oly papot nyeri, ki megmutatta, hogy mindig késő: „animam suam dare pro ovibus suis“

+ Biztos forrásból értesülünk, hogy a nemzeti színházi választmány színházunkat a következő 1867/68. diki szezóra Follinus Jánosnak adta át ismét.

+ Ha a szállongó híreknek hitelt lehet adni, Marosi Szilárd ur közelebből „Henriette“ című drámájában, mint műkedvelő szini kísérletet fog tenni.

+ Egy legfelsőbb királyi határozat folytán el van rendelve a politikai fegyverekkel való ki-méletesebb bánásmódra vonatkozó 1849-ki rendelet fűlélesztése.

+ Bécsből írják, hogy e f. hó 5-én délután 2-től egész 6 óráig tartó rendkívüli minisiteri tanács volt Rajner főherceg elnöke alatt. Mint vélik, a tanácskozás tárgyai igen sürgősek és felette fontosnak kellett és pedig alkalmasint valamely Magyarországot közelebből illető ügyben lenni, mert nem csak hogy az Schmerling államminisiter urnál, ki mint tudva van, gyöngékedő egészsége miatt több nap óta kénytelen volt zohájját őrzeni, tartatott, de mivel abban Privitzer másod korlát-noknak is szintén részt kelle folytonos gyöngékedése ellenére vennie. Tárgya e tanácskozásnak még nem tudatik, mert az ügylélszik még teljesen befejezve nincs is. A conjecturális politika útján azonban némelyek azt óhajtanák gyanítani, mintha éppen a magyar országgyűlés összehívásának kérdése forgott volna szőnyegen. De mellőzve azt, hogy ez vagy más egyéb fontos országos ügy volt-e tárgya ama tanácskozásnak, melynek még ezuttal sem indoka, sem hordereje nem ismeretes, elégnék tartjuk, csupán azt megemlíteni, miszerint legújában a jelek, ha nem csalnak, oda mutatnak, mintha egy s más főfontosságú ügyben bizonyos forduló pont közelében állanánk, s mintha talán már legközelebb azon helyzetbe jöhetnénk, miszerint a szállongó jelentős politikai hírek köréből már egyszer valahára ismét valami tény is kihalászatunk.

+ Idősb Dumas Sándor folytatja felolvasásait; hogy azonban találkoznak emberek, kik feleségei hallgatásáért 20 frankos zártzseket váltának, igen jellemző arra nézve, hogy egy híres író mennyit merhet Franciaországban polgártársai erszénye rovására. Az apa az előadásokra készül, a fia a nászra. Az elmés gunyolódó, ki ma a „Nők barátja“-ban még legközelebb is oly gonoszul bánt a nőkkel, most maga is a házasság jármába hajtja nyakát. Igaz, hogy a szép Nariskin hercegnő ezt nem igen nehezíti meg neki, s a sok millió, melylyel bír szerint bír, nem éppen kellemetlen ráadás lesz. A „Kamélias hölgy“ pajkos írja, egyszer arra a kérdésre, hol tanulta a magas nőket ismerni, egész elfogulatlansággal azt felelte: „Azok hozzám járnak.“ S ime, most egy magas rangú nő csakugyan hozzá megy.

Politikai hírek.

Austria. Bécs, jan. 9. Frigyes Károly herceget 14-re várják ide; a berlini osztrák követ már 12-én megérkezik, hogy az alkudozásokban részt vegyen. Austria azt kívánja, a szövetség közreműködésével állapítsassék meg, minő viszonyban legyenek az elbei hercegségek Poroszországhoz.

Ragusa, jan. 3. A „Politik“ tudósítója szerint a dél szláv tartományokban mozgalom jelei tűnnek fel. Bécs és Cetinje között több hét óta élénk diplomáciai érintkezés foly. Ugy látszik, Austria ismét azon politikát akarja követni, melyet 1853-ban a montenegróiaknak Törökországgal ellen nyújtott tettelegessége által megkoronáztak, midőn egy bir-neves szerb főtisztet küldött részt venni az akkori harezban. Aligha nem akarja az osztrák kormány egészen megnyerni az austriai politika részére az által Montenegro, bizonyos olasz-francia tervek el-lében, hogy elismerendi souverain államnak, s területe nagyobbításába is beleegyezik oly formán, hogy a Herezegovina egészen Narentáig Montenegro bekebelezessék, a mihez még közvetített segélyt is kész lenne neki nyújtani. Az aztán magától ért-hető, hogy jutalmul az osztrák politika hullámszá-saihoz fogja magát Montenegro alkalmazni. Ha jól van levelező értesülve, Miklós herceg nem igen idegen ezen szolgálatokért Austraának minden le-hető biztosítékot ígérni, de hogy meg is tartja-e, az tekintve népe jellemét, egészen más kérdés. Az tény, hogy hadsegéde Zega azért jár Bécsben, hogy ez irányban valami végleges eredményt eszközöljön. Ha Mensdorff gr. ezen kérdésben jó sikert arat, nem lehet tőle megvonni az elismerést, mert minden irány-ban sok lenne az által nyerve. Egy felől meg lesz Montenegro mentve a francia-olasz tervektől, más-felől meg Szerbiának tekintélyes vetélytársa támad-na, a kit Austraának netalán nem tetsző nagyravá-gyó tervei meghiusítására jól lehetne használni.

Angolország. London, jan. 3. A „Daily News“ Bismarknak Németországot és a nagyha-talmakkal szemben követett politikáját szellőztetvén, a Schleswig-Holstein illető terveknek rossz végét jövendőli. Igaz, hogy ő a praetendensektől sem fél s az időt is jól választotta, mert Oroszorszá-gnak, Austraának sőt Franciaországnak is béké-re van szüksége. A velencei kérdést is két fé-lől zsákmányolja ki, s a német kis- és közép ál-lamoktól sem sokat tart, mert ezek egy conferen-tián ugyan lármáznak, de a porosz fegyvereket res-petálják. Amde így kiált fel cikke végén: „mivé-

lesz a porosz parlamenti szabadelvűség, mivé a né-met egység? mivé lettek a schleswig-holsteiniak jogai?!“

A „Times“ a schleswig-holsteini kérdéssel fog-lalkozván elmondja, hogy a német kis államokban a politikával legtoább foglalkozó egyének oly terv létezésétől félnek, hogy azon aristocrazia, mely alatt Németország évszázadokig élt, egyetlen egy hatal-mas trón alatti centralizált kormány által fog pó-toltni. Németországban sokan vannak, mint ezelőtt Olaszországban voltak, kik úgy vélik, hogy a nem-zeti egység méltó nagy áldozatokra. Oly helyzet-ben levő népeknél, mint a németeké, a nemzeti-ség és egység hatalmasabb eszmék a pusztá pol-gári szabadságnál. Olaszország példája nem marad-hatott hatás nélkül oly népre, melynek annyira ha-sonlít helyzete az ő hat év előtti állapotához. A tö-megeknek Poroszországban s bibeitöleg más sok németnek is nincs egyébre szükségük, mint merész vezetőre, a ki a kormány részére nyilatkozzék, a mely nagyobb mértékben nemzeti és centralizált most is, mint maga a szövetség lehet. Sajátságos eset lenne, ha a dán háború, melyet a kis német urak-kodók sürgettek, olyan politikai hatalmakat hozna mozgásba, a melyek őket meg fogják semmisíteni.

Az „Advertiser“ szerint a francia császár az eueyicéára legalkalmasabb feleletnek tekinté azt, ha a Moniteur által tudatj, miszerint ücsését Olasz-or-szág tüzes pártolóját s a római curia visszaéléssei-nek kiméletlen ostromozóját titkos tanácsának élére állítja.

Francoiaország. Páris, dec. 6. Az itteni irányadó körök figyelmét, a gallicán mozgalom mel-lét, a német ügyek foglalkoztatják.

A közép államok ellenszégülését a nagyhatal-makkal szemben oly módon bátorítják, mely föl-kelti az utóbbiak figyelmét. A „Constitutionnel“ a közép államok megszabadulási törekvéseit taglalja Austria és Poroszország suprematiája alól. Az ok, mely miatt ez államok semmit sem értek el, nem annyira a nagyhatalmak anyagi túlnyomóságában rejlik, mint abban, hogy maguk soha sem bírtak népeik rokonszenvével. „A német kis államok — mondja a „Constitutionnel“ — 17 millió lakóssal bírnak, e szerint többel összes Németország egy harmadánál: teljes joguk van tehát követelni, hogy kívánataik teljesíttessenek. Mig a közép állami ud-varok ellenzéscinek nem volt egyéb célja, mint puztán dynastiai érdekek kielégítése, a közvéle-ménytartózkodott tőle. Másként állna ez talán azon naptól kezdve, melyen a kis udvarok dynastiai ér-dekei népeik általános érdekeivel összeessenek. Ek-kor az ugynevezett harmadik csoport politikája bi-zonyos szerepet játszhatnék a német szövetség sor-sa körül. A „France“ római levelezője írja, hogy Sartiges utasítást kapott Drouyotól, miszerint kö-zölje a pápai udvarral, mily rossz hatást tett a dec. 8-ki encyelika. A római francia követhez küldött utasítás-ban a 80 tétel részleteibe nem bocsátkozott a francia külügyér, de különösen utasította Sar-tigest, bizonyítsa be a sz. széknek, mennyire nehéz-zetesi a pápai manifestum a francia kormányoknak a pápaság kiegyeztetését a jelen társadalommal.

A „Tems“ a gallicán egyház érdekében tör-ténő mozgalmakat érintvén sajátosságának találja, hogy e régi emlékeket ismét fölújítják s nem hiszi, hogy ma akadjon egy Bossuet, ki szembeálljon a viharral. Darby párisi érsek akar talán a XIX. század Bossuetja lenni; de ha a természettől meg-nyerte is az ehhez szükséges tehetséget, hiányzik nála az erkölcsi tekintély a foganatosításra. Fran-cziaország sem az már, mi 1862-ben volt. A gallicán egyháznak nincs híve többé; ma Franciaor-szágnak csak ugynevezett jó katolikusok vannak és olyanok, kik semmi vallást nem hisznek; mig 1862-ben a francziák legnagyobb része a gallicán papság mellé csoportosult. Napjainkban szerepel-hetnek a Renanok, de nem a Bossuet-ek. Ujból a sereg létszámának leszállításáról beszélnek. Nem lesz éppen nagy a csökkenés, összesen talán 30,000 főre szorítkozik. A megállapított terv szerint a most 416,000-nyi sereg előbb 400,000-re, aztán 380,000-re leszállítatnék. E leszállítás a Francoiaországban ál-lomászó s békélában levő ezredeknél foganatosít-atatnék. A párisi és lyoni helyőrséget, valamint az Olaszországban, Algirban és Mexikóban levő fran-czia hadakat e rendszabály nem érinti. Egyáltalá-ban nagyon csekély jelentőséggel, tekintve a fran-czia hadsereg szervezését.

Az „Ind. belge“-nek írják Párisból, hogy Fran-cziaország és a közép német államok között a vi-szonylatok soha sem voltak szívélyesebbek, mint jelenleg.

Németország. Berlin, jan. 9. A lengyel perben az államügyész is beadta a semmisítési ke-resetet. Jakoby követ 6 hónapi fogságra szóló ítél-tét, felségsejtés cím alatt, a főtörvényszék is helybenhagyta. A „Krzztg“ határozottan állítja, hogy Frigyes Károly bécsi útjának semmi politikai vagy katonai célja nincs.

Hir szerint Bajorország, Nassau, Württemberg és Hessendarmstadt külügyminisiteri múlt hó 21-én tanácskozást tartottak Heppenheimben. A Bamberg-ben és Heppenheimben létrejött jegyzőkönyv a kö-vetkező pontokat tartalmazná: 1) igyekezni fognak, hogy az augusztburgi hercegnek, mint szövetségi tagnak, elismerése végett a Német-szövetség kebe-lében kedvező többséget szerezzenek; — 2) Bajor-or-szág, Szászország, Württemberg, Hessendarmstadt

és Nassau külön szövetséget képezendnek, s a mennyire a szövetségi törvények engedik, egyesíteni fogják hadseregeiket; — 3) a nemzeti pártra tá-maszkodva kísérletet fognak tenni, hogy parlamen-tet híjjanak össze Nürnbergbe.

Pfordten bajor külügyi minisiter múlt hó 12-kéről egy köriratot bocsátott ki, a német kérdés-ben, Bajorország politikáját illetőleg. A jegyzékben hangnyomatoltatik a Német-szövetség reformjának szüksége; Schleswig-Holsteinra vonatkozólag azon meggyőződés fejeztetik ki, hogy Németország csak az augustenburi hercegnek ítélheti oda bírőilag a hercegségeket.

Oroszország. Sz.-Pétervár, dec. 26. A „Ruski invalid“ a fölött elmélkedik: vajon fenn fog-e a béke tartatni, a mit Francia-, Olasz- és Oroszországban s Austraában oly általánosan óhaj-tanak? Mindnyájoknak nagyon szívén fekszik a lefegyverzés eszméjének mielőbbi gyakorlatba vé-tele, mert a véletlen esetekre való számítások vég-hetetlen pénzügyi válságokkal kinozzák Európát. Aztán dörög hangon kél ki a pápai hatalom ellen, miért akarja Kuncewitz Josaphatot canonisáltatni, ki 1623-ban mint görög-egyesült püspök az ortho-dox igazhívó orosz nép által agyonverettet Witesp-ben. Ezen agyonvert püspök hullája — mond a „Ruski inv.“ — most ki van téve Biala városban köztisztelés tárgyául mint szent ereklye, s a cano-nisálásnak az a célja, hogy a lublini megyében az unio iránti hajlam felélesztessék, hogy a len-gyelek és oroszok között szakadás idéztessék elő, s nyugaton rokonérzelmek ébresztessenek a latin világ előtt a lengyelek iránt Az „Invalid“ egészen magán kívül van a római curia ezen újabb fogása miatt s egyszersmind jelenti, hogy Minskben 81 római katolikus tért át a görög-orosz egyházba.

Törökország. Konstantinápoly. Fuad-pasa a birodalom nagy kancellárjává, tehát a szul-tán alterego-jául fogva kinevezetni, mely méltóság Murad szultán idejétől fogva, vagyis száz esztendő óta a birodalom egy fő hivatalnokára se ruházta-tott. Ministerelnöki minőségében mint seraskier a hadügyminisiter teendőit, s mint a palota marsallja a császári házát is fogja végezni. Jelenleg Fuad-pasa a legelkerülhetlenebb ember ugy az oszmán birodalomra, mint a szultánra nézve.

Ujabb. Szent-Pétervár, dec. 29. A Gorkcsakoff hg visszalépéséről terjesztett hí-rek ismét felmerülnek, az orosz külügyér, tekintve a diplomáciai viszonyok bonyolultsá-gát, a birodalmi kancellárság nyugalmasho-vivatalára vágyik. Mondják, hogy Porosz-or-szágnak a Kaspi- és Északi tenger melletti terjeszkedésére célzó annexionalis terveit nem pártolja s ez lenne a külügyi tárcza más ke-zekbe átbocsátásának egyik oka. — A „D. Petersb. Ztg.“ meghazudtolja ama messinai távsürgönyt, mely szerint Oroszország Bo-chara khánjának segítségét ajánlott volna Tibet elfoglalására.

A „Mil. Ztg.“ turini hírei szerint az olasz hadsereg leszállítása már megkezdették; a szerkesztést fogatati már is eladogatták. F i r e n z é b e n nagy népgyűlést tartottak, melyben Pulszky is részt vön; következő ha-tározatok terjesztetnek az olasz képviselőház és senatus elé: Töröltessék el a halálos bün-tetés; a szerzetesek oszlattassanak fel, s azok vagyona fordítások az oktatási és jó-tékonyági intézetek támogatására.

— Bécs, jan. 10. Poroszország a kas-seli rendek által beavatkozásra szólítva fel, bekebelezésre készül. Hessenben a katonaság, a hatóságok, a kamarák, a nép porosz ér-zelmű s így Poroszországnak csak el kell várni, mig a gyümölcs éretten hulland ölébe. Austria haszaltan igyekszik a herceget észé-lyesebb eljárásra bírni.

— Páris, jan. 9. Mac-Mahon tábor-nagy visszautazott Algirba; a császár meg-ígérte, hogy Algirt meg fogja látogatni. A tábornagy az arab bureauk eltörlését, a ka-tonai gyarmatok szaporítását, az előbb létezett megyetanácsok helyreállítását ajánlja. Ez úgy a titkos tanácsban fog tárgyalatni, azután a császár a helyszínen fog vizsgálatokat tenni. A „Siécle“ és „Opin. National“ szerkesztői, és Ollivier és Darmien szabadelvű követek a kormányt nyalk kezett fogtak, mit szabadelvű reformok bekövetkezte jelenek ítélnek. Na-poleon herceg azt írta ípjának, hogy Olasz-or-szág rendeltetés nem sokára teljesülni fog.

— Berlin, jan. 10. Frigyes Károly hg holnap indul Bécsbe, utazása állítólag nagy politikai jelentőséggel és horderővel bírand; a szövetségi viszonyt akarja szoro-sabbban fűzni, Augustenburg hg ügyét hát-térbe tolni. A porosz kormány úgy véli, hogy az országgyűlés hajlandó lesz a szerzett ba-bérok árán kibékülni.

— Hamburg, jan. 10. Észak-Schles-wigben Augustenburg hg ellen izgatnak, a Poroszországhoz csatlakozás érdekében.

— Altona, jan. 10. Véres dulakodás az osztrák és porosz katonák között. Nagyobb vérengzést az őrjáratok akadályoztattak meg; a kezdők a poroszok voltak.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DÁNIEL.

